

Ενότητα 2: Πολίτης & Δικαιώματα

A) Εισαγωγικό σημείωμα

Ιθαγένεια: Ο δεσμός ενός ατόμου προς την πολιτεία στον λαό της οποίας αυτό ανήκει, και προσδίδεται στο άτομο από το κράτος.

Η ιθαγένεια δίνει στους ανθρώπους την κοινή εθνική ταυτότητα, που τους επιτρέπει να διαμορφώνουν από κοινού τον κόσμο τους, ενώ η ιδιότητα του πολίτη τους παρέχει τα πρακτικά μέσα να το πετύχουν.

Σημαντικός αριθμός δικαιωμάτων απορρέουν από την ιδιότητα του πολίτη, και συνδέονται με την ανάληψη ευθυνών όπως:

- η πολιτική συμμετοχή
- η ψήφος στις εκλογές
- η συμμετοχή σε πολιτικά κόμματα
- η κινητοποίηση μέσα από ομάδες συμφερόντων
- η συμμετοχή σε μορφές ειρηνικής διαμαρτυρίας
- η εθελοντική εργασία σε τοπικές πολιτιστικές ή ενοριακές δράσεις

Εισαγωγικό σημείωμα Ενότητας 2 (συνέχεια)

Η δράση του πολίτη περιορίζεται από **αντιφάσεις και προβλήματα** που χαρακτηρίζουν τις σύγχρονες δημοκρατίες:

- η διόγκωση της δύναμης των κέντρων πολιτικής εξουσίας, στα οποία ο πολίτης ασκεί απλώς τυπικό έλεγχο
- η αδιαφορία των πολιτών για την πολιτική
- η κρίση που διέρχεται το κοινωνικό κράτος και οδηγεί μεγάλα τμήματα του πληθυσμού στον κοινωνικό αποκλεισμό
- οικονομικοί παράγοντες, όπως οι αγορές αγαθών-κεφαλαίων-εργασίας κινούνται ανεξάρτητα από τις επιλογές των ατόμων
- η αναζωπύρωση εθνικιστικών τάσεων και το φαινόμενο της μαζικής μετακίνησης μεταναστών-προσφύγων

Προσεγγίζοντας αυτά τα προβλήματα διαπιστώνουμε ότι η σταθερότητα της δημοκρατίας δεν εξαρτάται μόνο από την λειτουργία των θεσμών, αλλά και από τη **συμπεριφορά των πολιτών**, όπως:

- την επιθυμία τους να συμμετέχουν στην πολιτική διαδικασία
- την ανεκτικότητα απέναντι στο διαφορετικό
- την επιθυμία να επιδεικνύουμε αυτοσυγκράτηση και αίσθημα ευθύνης στις προσωπικές μας επιλογές που επιδρούν στο δημόσιο βίο

B) Ατομικά, πολιτικά & κοινωνικά δικαιώματα

- **Ατομικά δικαιώματα:** δικαιώματα που είναι απαραίτητα για την ελευθερία του ατόμου (*προσωπική ελευθερία, ελευθερία έκφρασης-σκέψης και πίστης, δικαίωμα της ιδιοκτησίας*)
- **Πολιτικά δικαιώματα:** το δικαίωμα συμμετοχής στην άσκηση πολιτικής εξουσίας είτε ως εκλογέας είτε ως εκλεγόμενος (*κοινοβούλιο, τοπική αυτοδιοίκηση*)
- **Κοινωνικά δικαιώματα:** το δικαίωμα να αποκτήσεις ένα μέσο επίπεδο ευημερίας και να ζεις την ζωή ενός πολιτισμένου όντος – *θεσμοί που σχετίζονται με αυτό το δικαίωμα: εκπαιδευτικό σύστημα, κοινωνικές υπηρεσίες*

(Απόψεις των Marshall, Bottomore)

Ο ενεργός πολίτης-3^η δραστηριότητα

Πολιτική απάθεια: δεν είναι απλώς μια ουδέτερη στάση απέναντι στην πολιτική, αλλά και άρνηση απέναντι στην πολιτική.

Αίτια πολιτικής απάθειας

- η πολιτική πέφτει στο επίπεδο της προσωπικής γοητείας, ενώ οι εκλογές γίνονται θέαμα, με τον πολίτη να συμμετέχει ως καταναλωτής (*παράδειγμα αμερικάνικων εκλογών*)
- η λογική της αγοράς έχει μπει και στην πολιτική («*σου δίνω την ψήφο μου, μου δίνεις.....*»)
- η έλλειψη εσωκομματικής δημοκρατίας έχει ως συνέπεια οι αποφάσεις να λαμβάνονται από λίγους στην κορυφή των κομματικών ελίτ, και οι πολίτες δεν βλέπουν το λόγο ν' ασχοληθούν με την πολιτική

Ο ενεργός πολίτης-3^η δραστηριότητα (συνέχεια)

Εναλλακτική πολιτική συμμετοχή

- ανοίγει συνεχώς το χάσμα μεταξύ πολιτικών και πολιτών, αφού θεωρούμε τους επαγγελματίες πολιτικούς ψώνια, ενώ οι πολιτικοί θεωρούν τους πολίτες χαζούς
- αναπτύσσονται εναλλακτικές πολιτικές εκστρατείες με τη βοήθεια της τεχνολογίας
- τα σκάνδαλα οδηγούν σε αντιπάθεια προς την πολιτική, πράγμα που εκμεταλλεύονται οι πολιτικές ελίτ για να μη δίνουν λόγο για τις πράξεις τους

Πολιτικός κυνισμός

Είναι η δυσπιστία στην ειλικρίνεια των πολιτικών που οδηγεί σε μειωμένη πολιτική συμμετοχή. Παίρνει 2 μορφές:

α) εποικοδομητικός: συνοδεύεται από ειρωνεία, σκεπτικισμό και είναι συμβατός με τη δημοκρατία

β) καταστροφικός: συνοδεύεται από κακοπιστία, μηδενισμό, ισοπέδωση και είναι ασύμβατος με τη δημοκρατία